

NBP

Narodowy Bank Polski

Departament Stabilności Finansowej

Rozwój systemu finansowego w Polsce

Warszawa, 2014 r.

Aktywa systemu finansowego w relacji do PKB w wybranych krajach Europy Środkowo-Wschodniej oraz w strefie euro w latach 2010-2013 (w %)

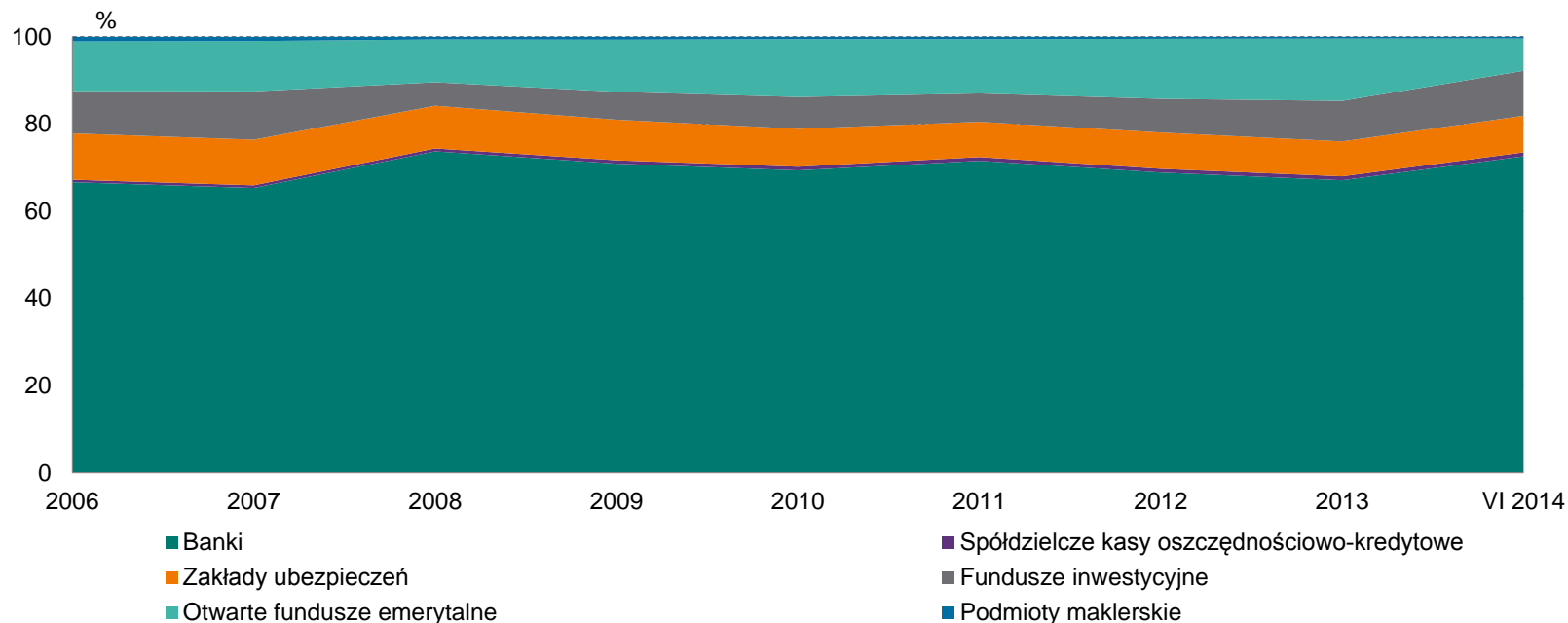
	2010	2011	2012	2013
Polska	116,2	116,4	121,2	126,1
Czechy	140,7	147,0	153,2	167,0
Węgry	166,8	150,7	137,5	136,4
Strefa euro	493,0	493,8	498,3	480,8

Uwagi: dane dla strefy euro dotyczą 16 krajów w 2010 r. oraz 17 krajów w latach 2011-2013. Dane nie są porównywalne z zamieszczonymi w poprzednich edycjach opracowania ze względu na zmianę źródła danych, uwzględnienie w aktywach systemu finansowego aktywów funduszy rynku pieniężnego oraz korekty przesłane przez banki centralne.

Źródło: dla strefy euro ECB Statistical Data Warehouse oraz Eurostat; dla pozostałych krajów dane udostępnione przez narodowe banki centralne oraz GUS.

- W porównaniu ze średnią relacją aktywów sektora finansowego do PKB w krajach strefy euro polska gospodarka, podobnie jak gospodarki innych krajów regionu, wciąż charakteryzowała się niskim poziomem pośrednictwa finansowego.
- Biorąc pod uwagę dotychczasowy stopień rozwoju systemu finansowego w Polsce, można oczekiwać, że będzie on korzystnie wpływał na wzrost gospodarczy.

Struktura aktywów systemu finansowego w Polsce w latach 2006-VI 2014

Źródło: NBP, UKNF, Analizy Online, KSKOK.

- Sektor bankowy nadal odgrywał główną rolę w systemie finansowym, przy czym polski system finansowy można uznać za najmniej zorientowany bankowo spośród systemów finansowych w Europie Środkowo-Wschodniej.
- W 2013 r. zwiększył się udział aktywów niekredytowych instytucji finansowych w strukturze krajowego systemu finansowego.

Aktywa¹ instytucji finansowych w Polsce w latach 2006-VI 2014 (w mld zł)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	VI 2014
Banki komercyjne ²	624,0	727,1	963,2	977,2	1 062,1	1 187,9	1 233,7	1 276,7	1 358,6
Banki spółdzielcze i zrzeszające ²	57,8	65,7	75,9	82,4	96,4	106,1	115,8	129,5	132,1
Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe	6,0	7,3	9,4	11,6	14,0	15,6	16,8	18,7	18,2
Zakłady ubezpieczeń	108,6	126,9	137,9	139,0	145,2	146,1	162,7	167,3	173,1
Fundusze inwestycyjne ³	99,2	134,5	76,0	95,7	121,8	117,8	151,3	195,0	210,7
Otwarte fundusze emerytalne	116,6	140,0	138,3	178,6	221,3	224,7	269,6	299,3	152,2
Podmioty maklerskie ⁴	10,8	11,8	8,6	9,9	9,2	10,1	9,0	8,6	9,0
Ogółem	1 023,0	1 213,3	1 409,3	1 494,4	1 670,0	1 808,3	1 958,9	2 095,1	2 053,9

¹ Dla banków, funduszy inwestycyjnych i otwartych funduszy emerytalnych wartość aktywów netto.

² Banki prowadzące działalność operacyjną. Do banków komercyjnych zaliczono również oddziały instytucji kredytowych.

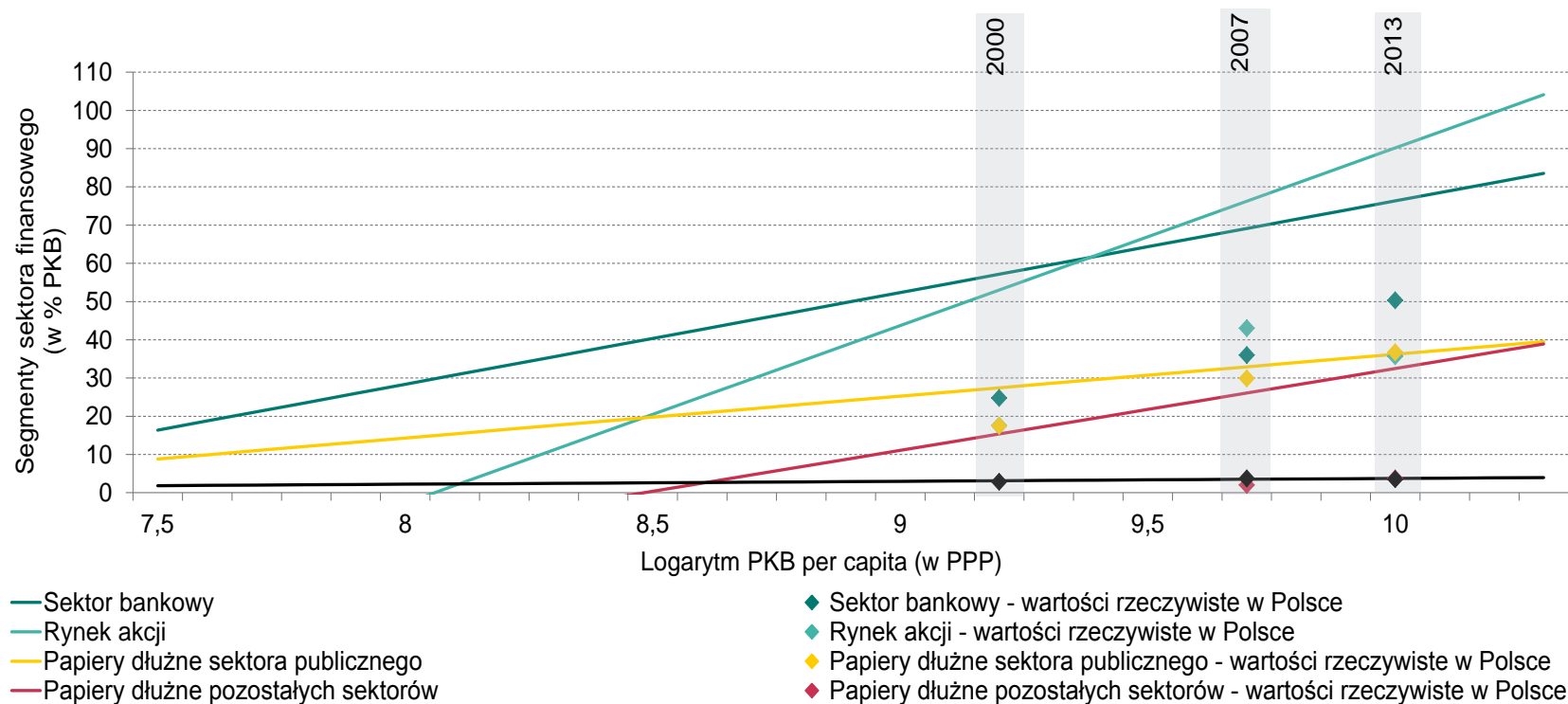
³ Ze względu na zmianę źródła dane o aktywach funduszy inwestycyjnych od 2010 r. różnią się od opublikowanych w poprzednich edycjach tego opracowania. Dane od 2010 r. nie są w pełni porównywalne z danymi dotyczącymi poprzednich okresów.

⁴ Do 2009 r. włącznie aktywa podmiotów maklerskich obejmują aktywa domów maklerskich oraz biur maklerskich. Od 2010 r. do aktywów podmiotów maklerskich zalicza się wyłącznie aktywa domów maklerskich, co wynika ze zniesienia obowiązku finansowego wydzielenia działalności maklerskiej banku.

Źródło: NBP, UKNF, Analizy Online, KSKOK.

- Na koniec 2013 r. aktywa instytucji tworzących polski sektor finansowy wyniosły 2 bln 95,1 mld zł, tj. były o 7% wyższe niż rok wcześniej. Zmiana ta była spowodowana przede wszystkim wzrostem wartości aktywów sektora bankowego oraz aktywów funduszy inwestycyjnych i otwartych funduszy emerytalnych.

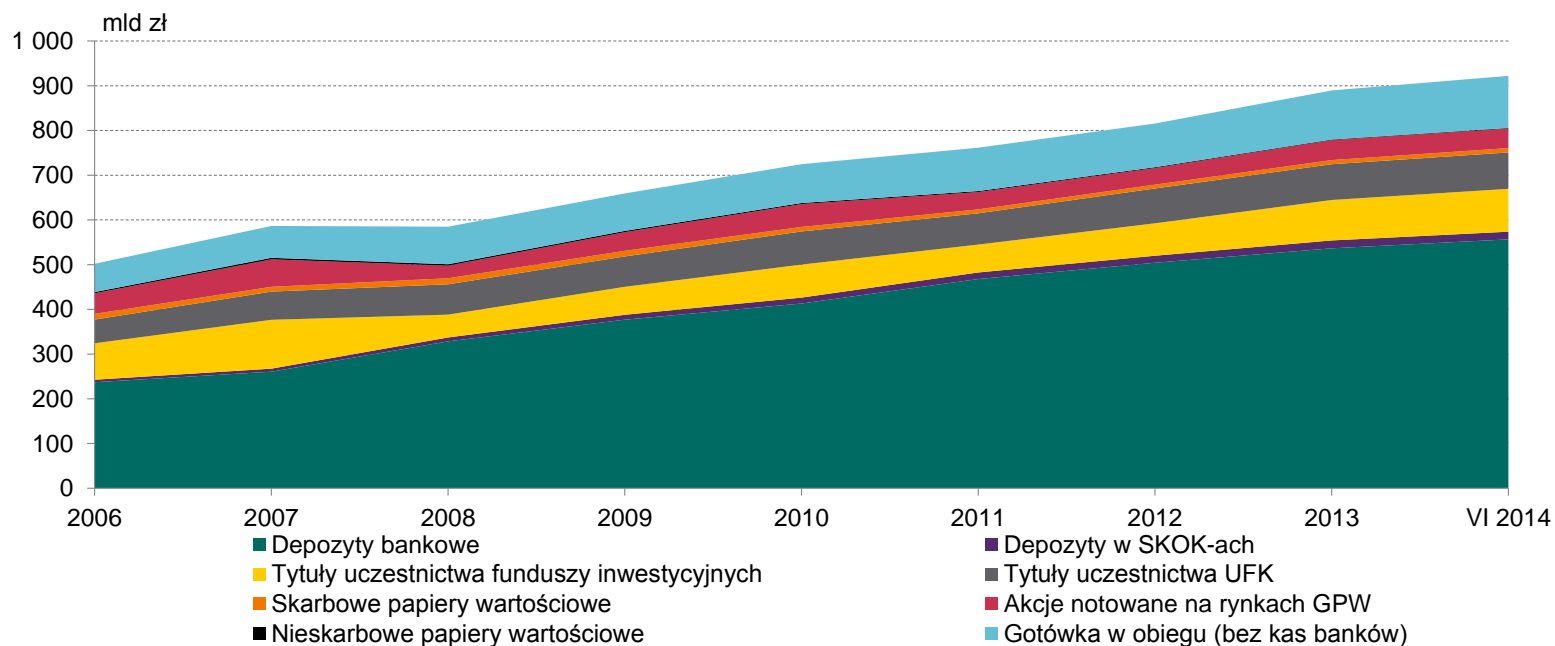
Rozwój systemu finansowego w zależności od poziomu PKB *per capita*

Źródło: opracowano na podstawie danych Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Banku Światowego, GUS, UKNF, GPW, Fitch Polska oraz NBP.

- Pożądanym byłoby dalszy rozwój sektora bankowego, choć z nieco odmienną strukturą podmiotową portfela kredytowego, oraz wzrost wielkości i płynności zorganizowanego rynku akcji i nieskarbowych papierów dłużnych.

Struktura aktywów finansowych gospodarstw domowych w latach 2006-VI 2014, wg stanu na koniec okresów

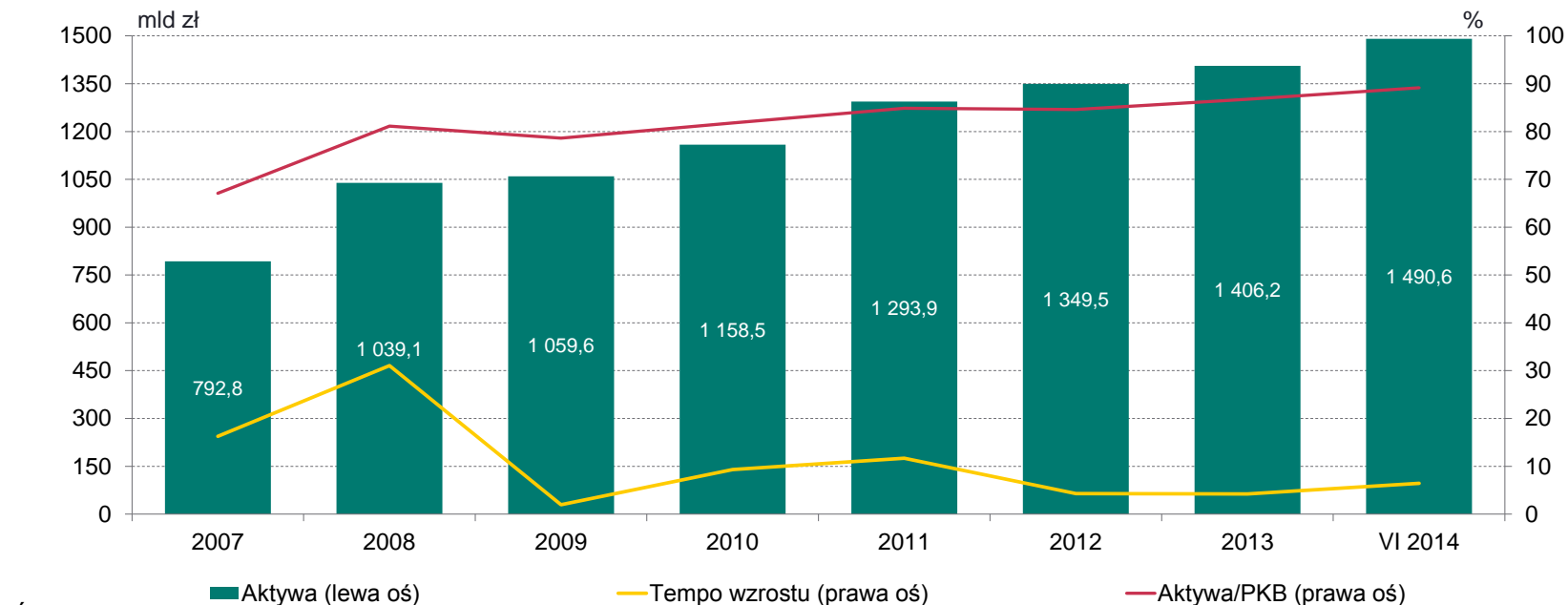

Uwagi: kategoria „tytuły uczestnictwa UFK” jest prezentowana łącznie ze składkami oszczędnościowymi ubezpieczeń na życie; wartość gotówki w obiegu na koniec czerwca 2014 r. jest wartością szacunkową.

Źródło: opracowano na podstawie danych UKNF, Analizy Online i NBP.

- Największy udział w strukturze aktywów finansowych gospodarstw domowych miały nadal depozyty bankowe.
- Udział gotówki na koniec czerwca 2014 r. był taki sam jak na koniec 2005 r.

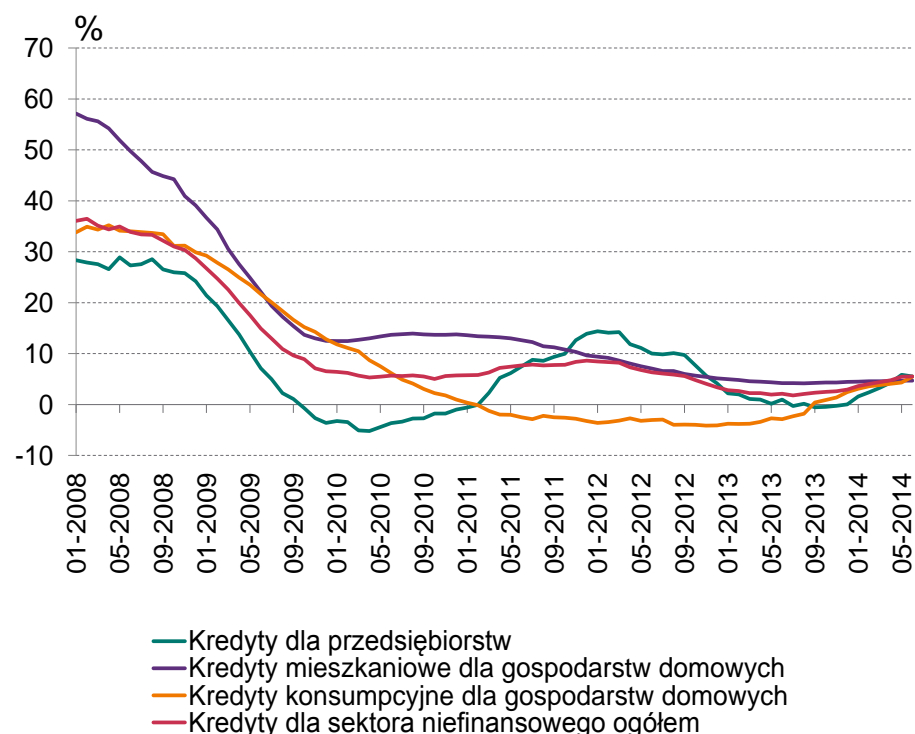
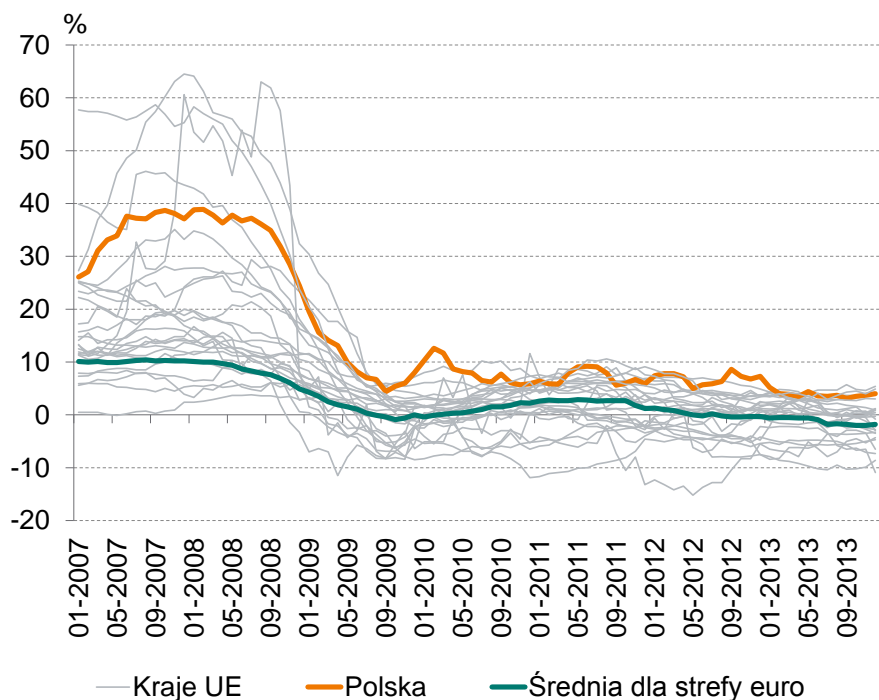
Aktywa sektora bankowego w latach 2007-VI 2014

Źródło: NBP.

- W 2013 r. aktywa banków zrosły w tempie zbliżonym do 2012 r. (4,2%), ale istotnie wolniej niż w latach 2010–2011. Było to głównie wynikiem spowolnienia gospodarczego.
- Poprawa koniunktury w gospodarce przyczyniła się do zwiększenia tempa wzrostu kredytów i aktywów banków w I połowie 2014 r. (6,4%).

Roczne tempo wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego na tle innych krajów UE (lewy panel) oraz w podziale na najważniejsze kategorie (prawy panel)

Źródło: EBC.

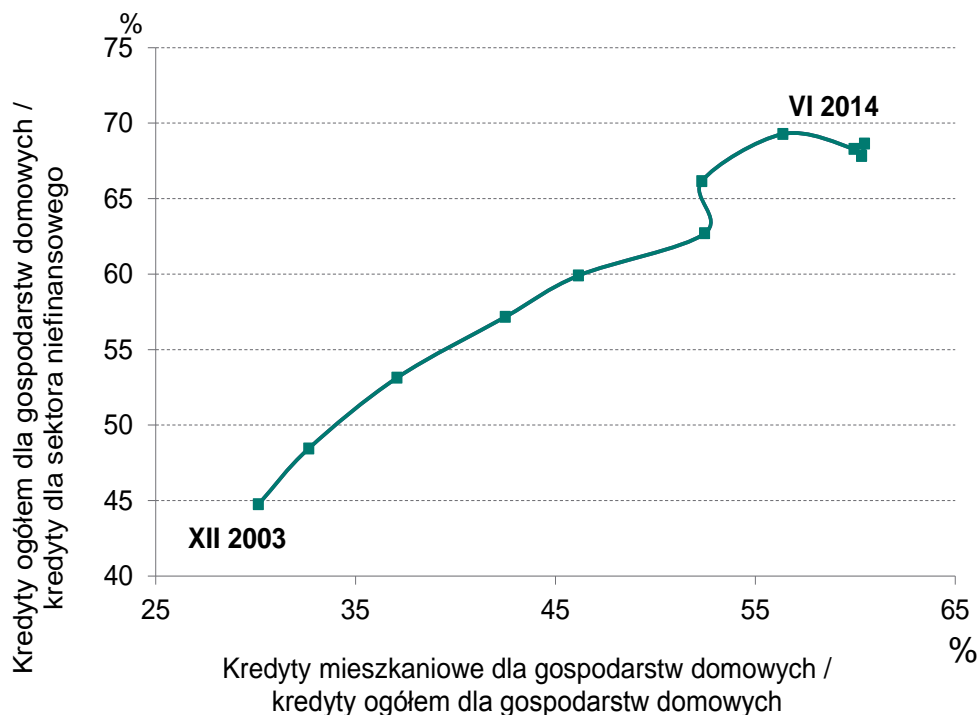
Uwaga: dane dla rezydentów po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walutowych.

Źródło: NBP.

- W 2013 r. wartość nowych kredytów mieszkaniowych była zbliżona do wartości z 2012 r. (około 27 mld zł), a w I półroczu 2014 r. była wyższa niż w I półroczu 2013 r. (13,5 mld zł w porównaniu z 11,7 mld zł).

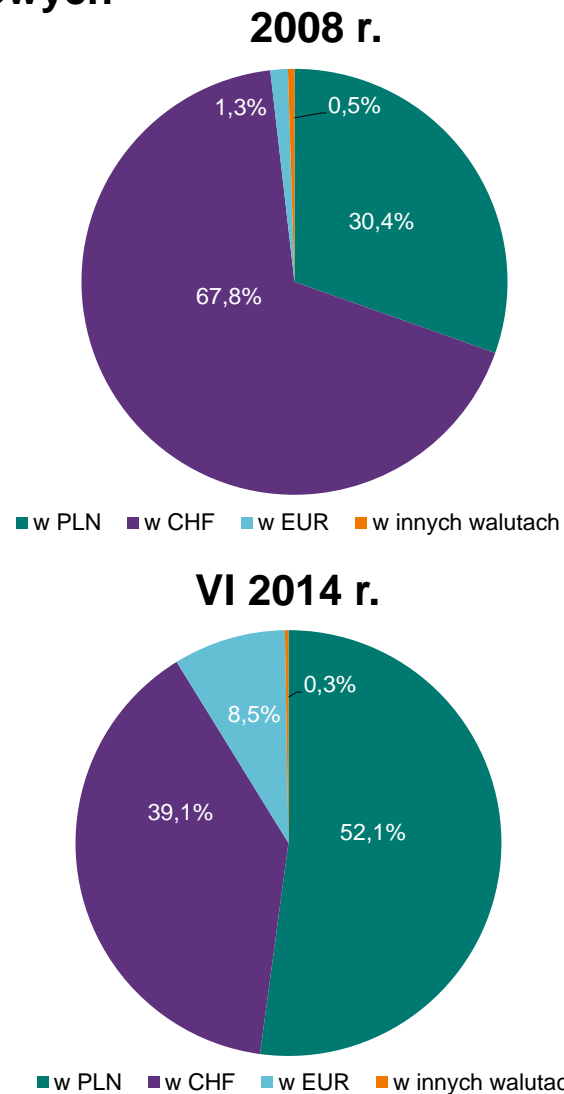

Udział kredytów mieszkaniowych w kredytach dla gospodarstw domowych oraz relacja kredytów dla gospodarstw domowych do kredytów dla sektora niefinansowego w latach 2003–VI 2014

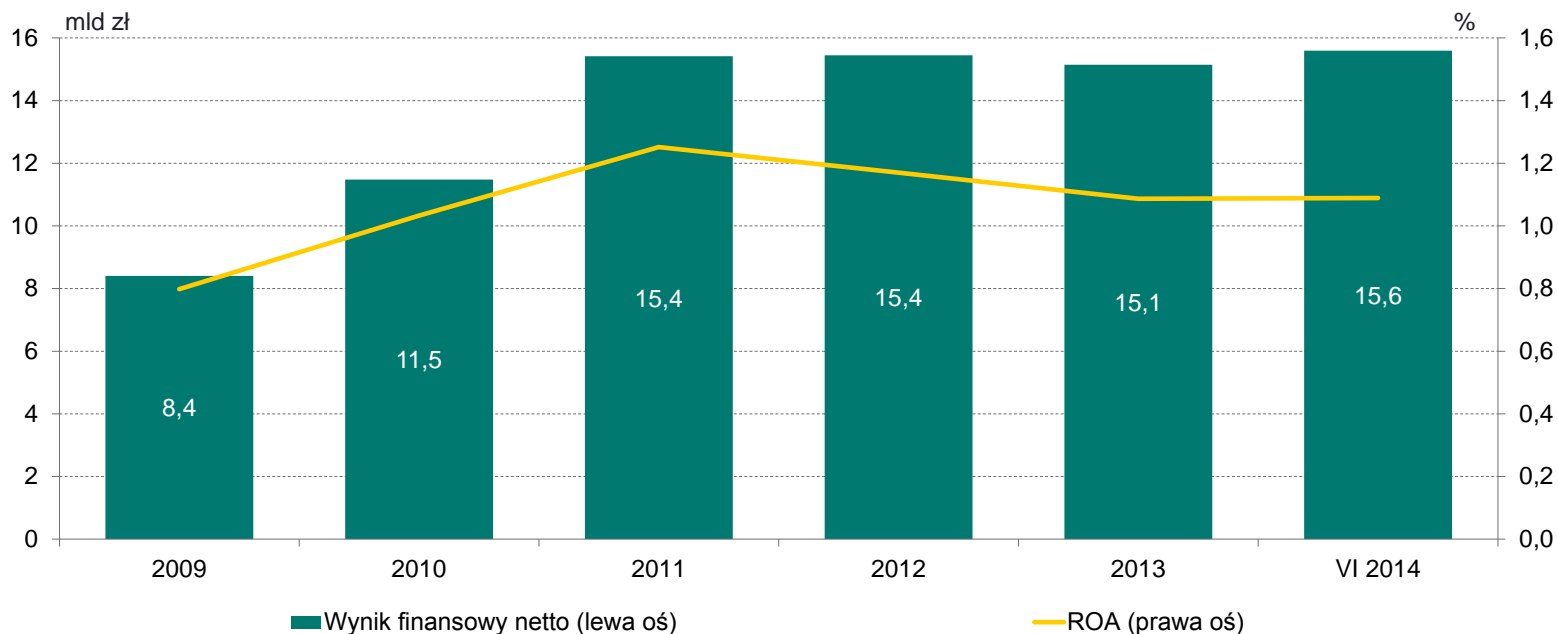

Źródło: NBP.

Struktura walutowa kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych

Wyniki finansowe netto sektora bankowego w latach 2009-VI 2014

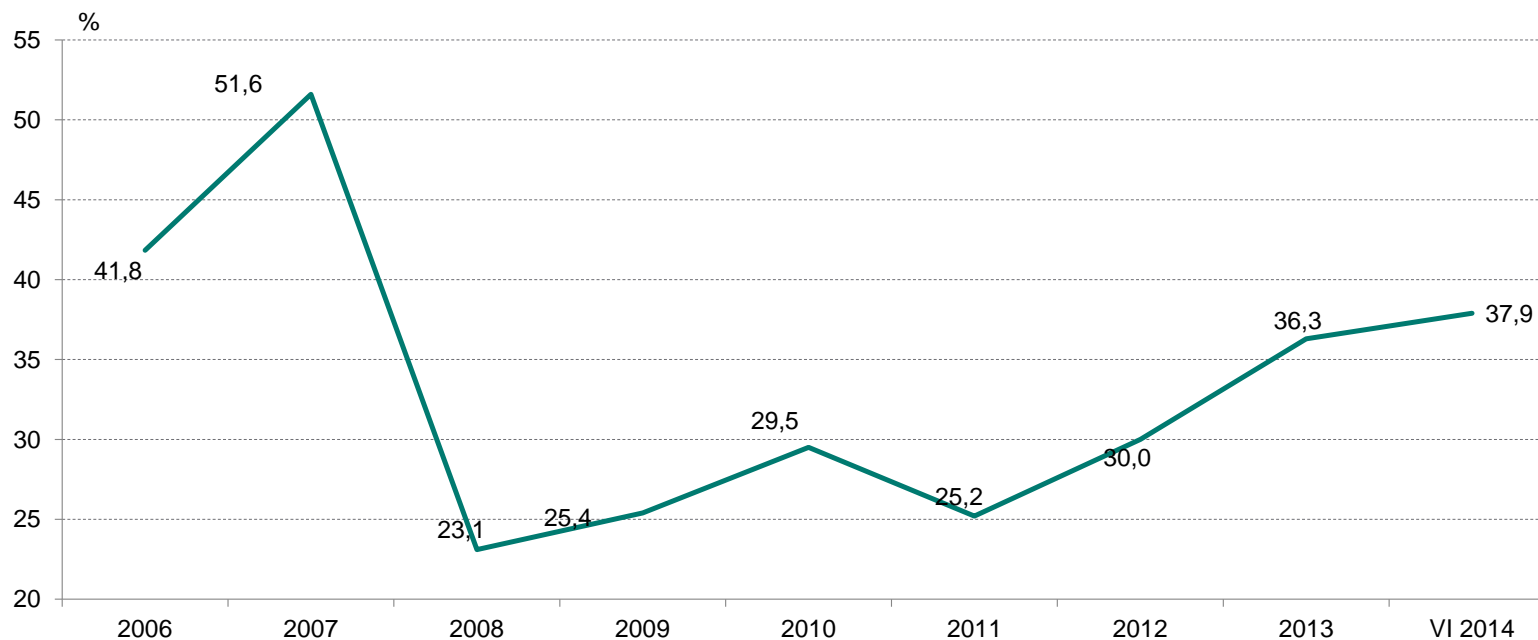

Uwaga: dane na VI 2014 r. zannualizowano.

Źródło: NBP.

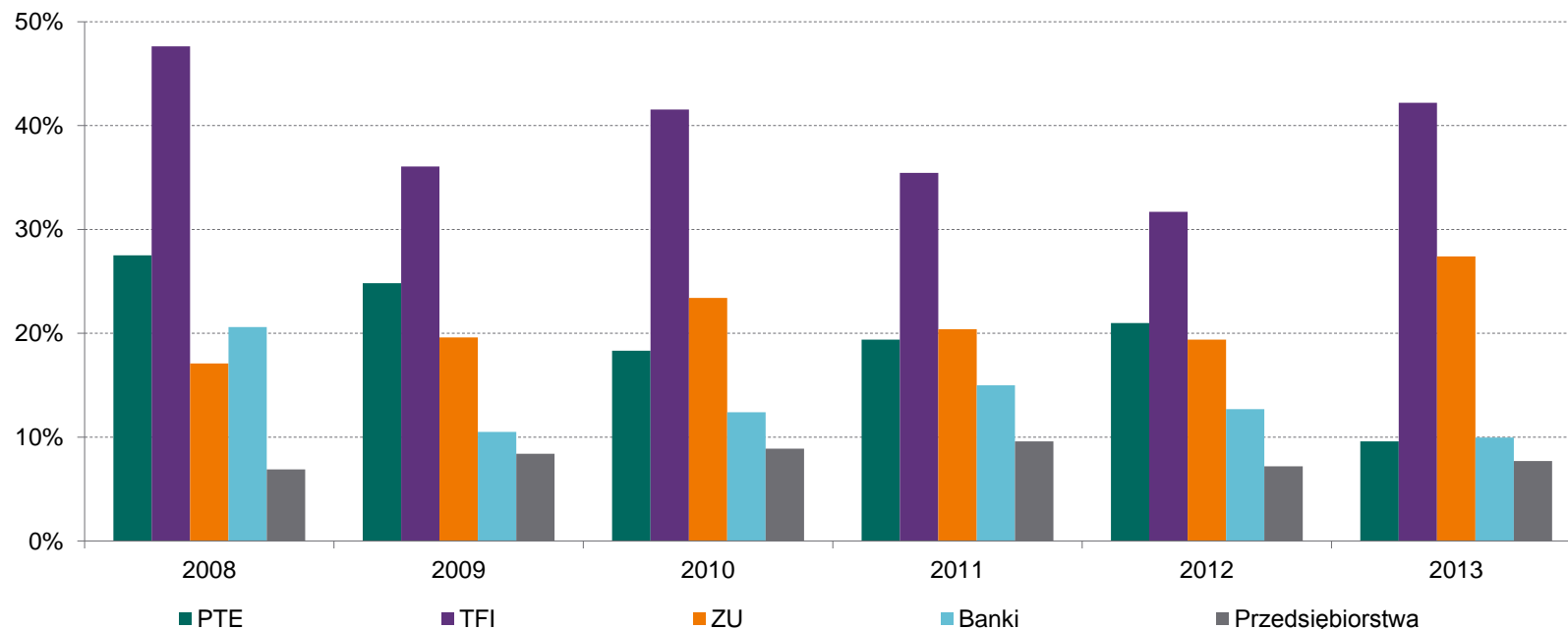
- W ostatnich trzech latach zysk netto sektora bankowego był wysoki i w każdym roku przekraczał 15 mld zł.

Relacja aktywów funduszy inwestycyjnych do depozytów bankowych od gospodarstw domowych wg stanu na koniec okresów w latach 2006-VI 2014

Źródło: NBP, Analizy Online.

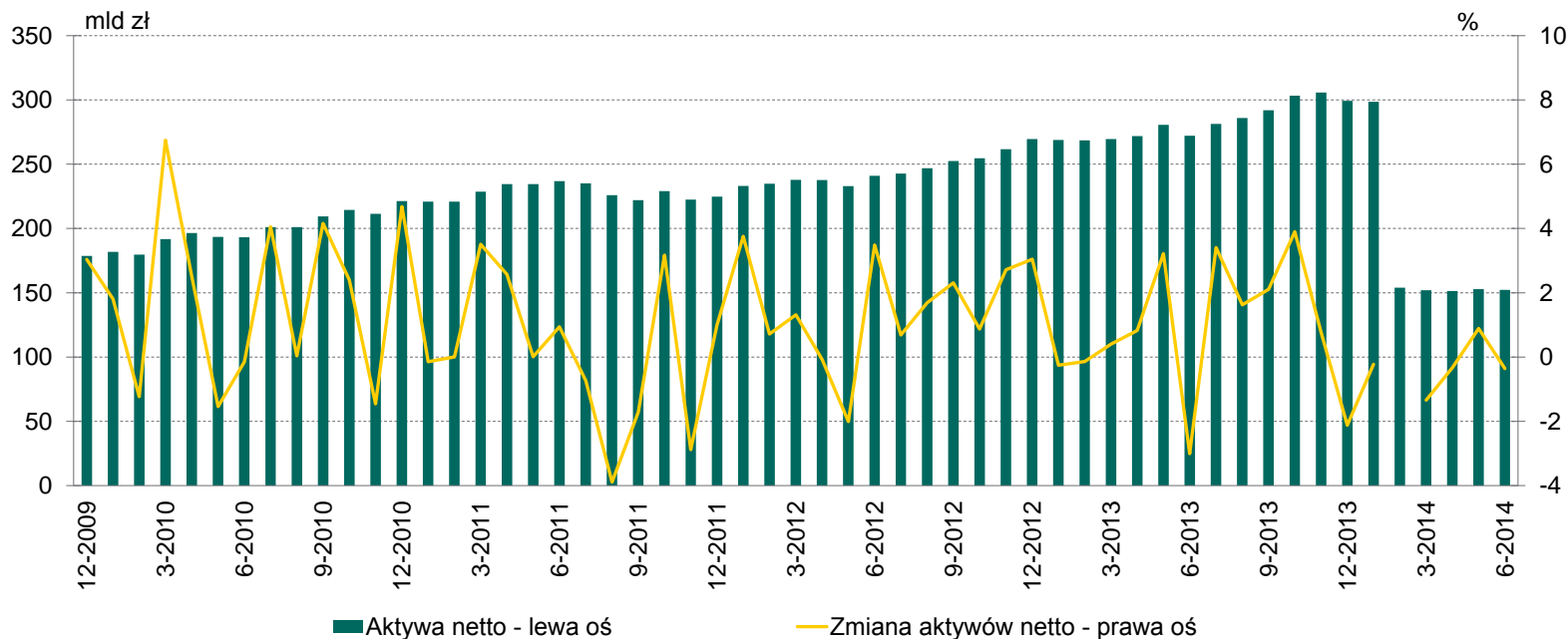
Wskaźnik ROE dla PTE, TFI, zakładów ubezpieczeń, banków i przedsiębiorstw w latach 2008-2013

Źródło: przedsiębiorstwa – GUS, banki – NBP, ZU i PTE – UKNF, TFI – do 2010 r. GUS, od 2011 r. UKNF.

- W 2013 r. rentowność kapitałów własnych PTE obniżyła się dwukrotnie. Zdecydował o tym niższy o połowę (w porównaniu z 2012 r.) wynik finansowy netto, co z kolei było spowodowane aktualizacją wartości aktywów niefinansowych w 2013 r.

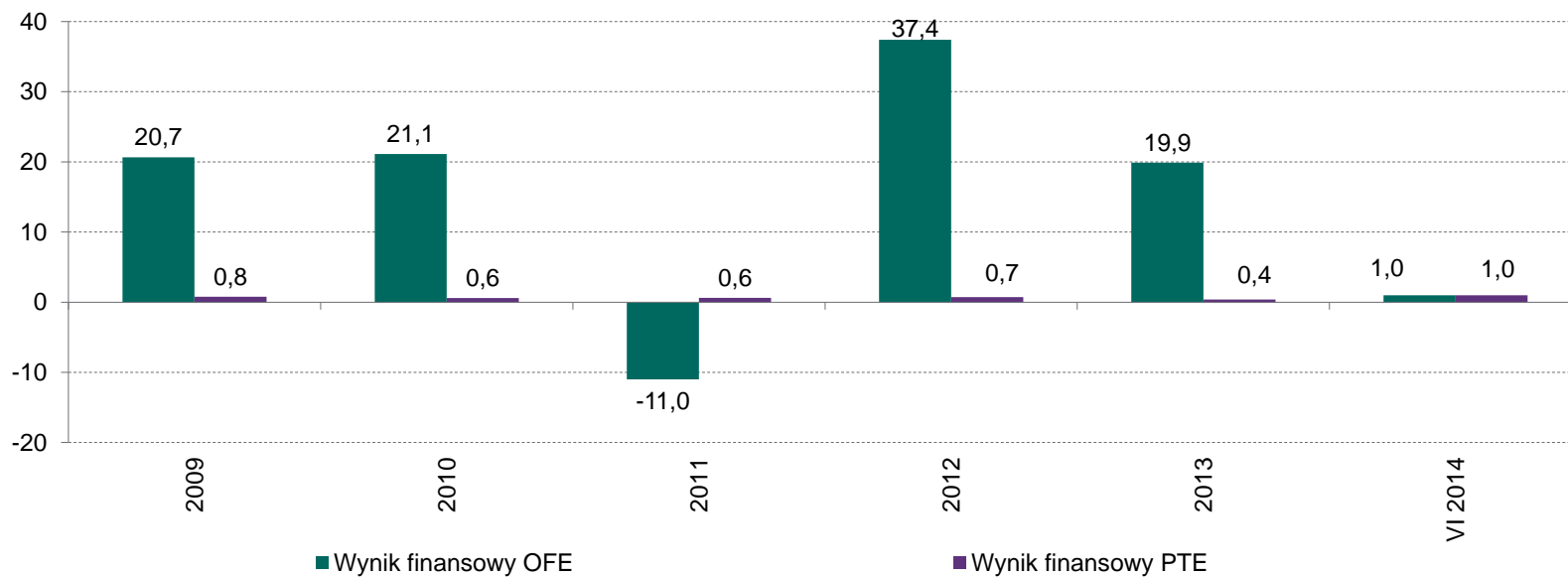
Aktywa netto OFE w latach 2009-VI 2014

Źródło: UKNF.

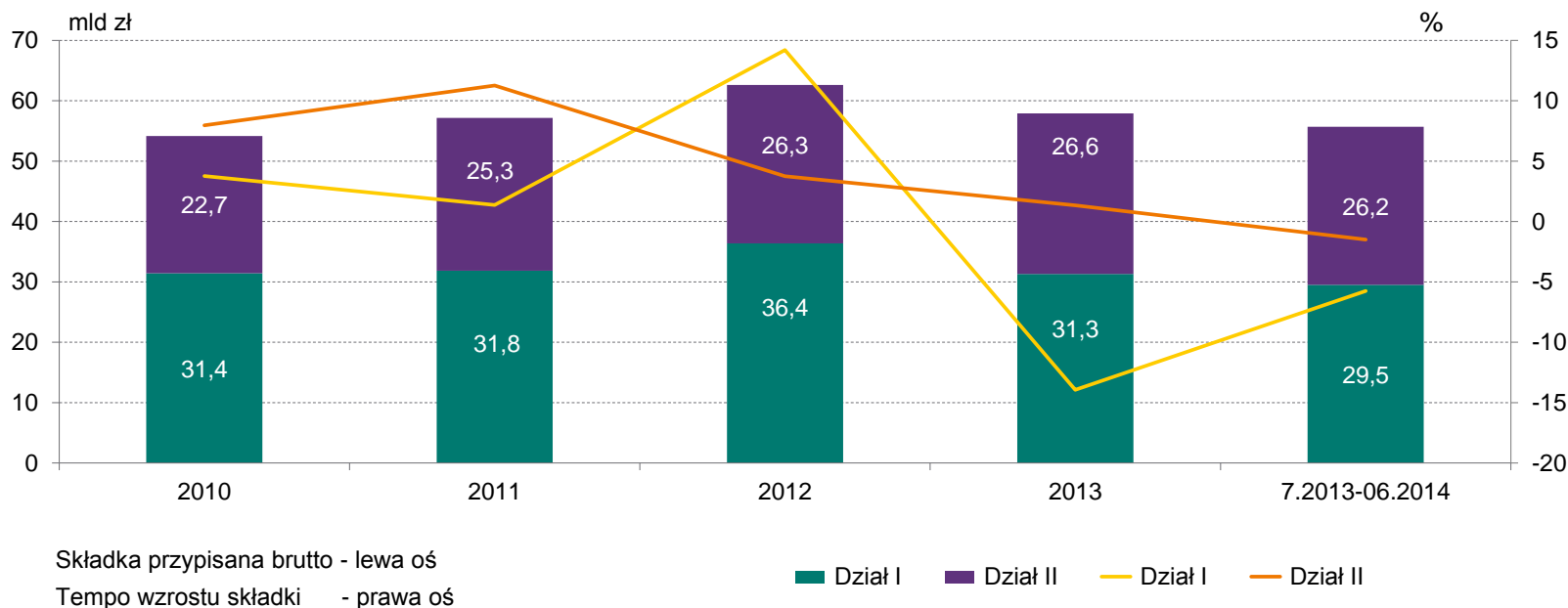
- Na koniec stycznia 2014 r. wartość aktywów OFE wyniosła 298,6 mld zł, a na koniec lutego 2014 r. 154,0 mld zł.

Wyniki finansowe PTE i OFE w latach 2009-VI 2014

Źródło: UKNF.

Składka przypisana brutto krajowych zakładów ubezpieczeń 2010-2014

Źródło: UKNF.

- Spadek składki przypisanej brutto w dziale ubezpieczeń na życie w 2013 r. był spowodowany działaniami nadzoru zmierzającymi do wyeliminowania z rynku polisolokat. W mniejszym stopniu proces ten jest obserwowany również w 2014 r.

Zadłużenie z tytułu poszczególnych instrumentów rynku pieniężnego oraz wartość obrotów na rynku transakcji lokacyjnych (mld zł)

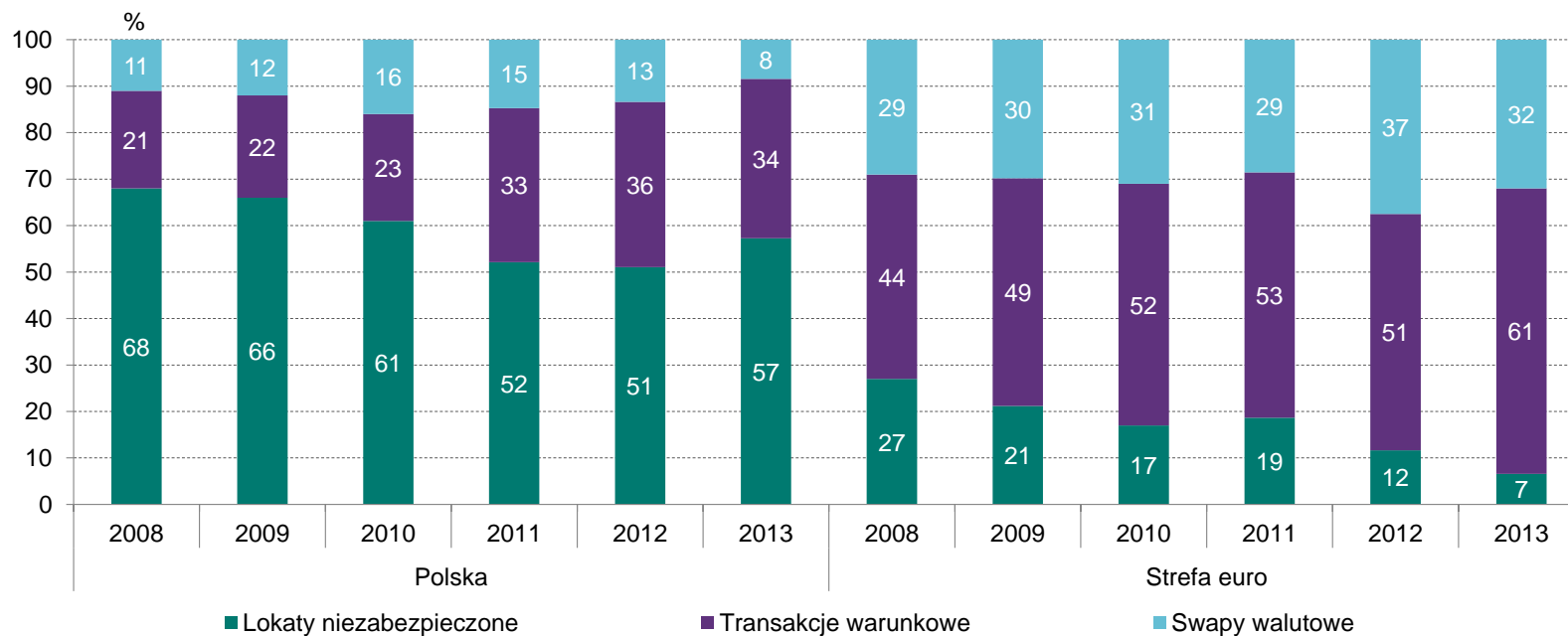
	2010	2011	2012	2013	VI 2014
Rynek instrumentów dłużnych (zadłużenie na koniec okresu)					
Bony skarbowe	28,0	12,0	6,1	0,0	0,0
Bony pieniężne	74,6	93,4	127,5	131,4	98,7
Krótkoterminowe bankowe papiery dłużne	2,6	7,7	5,9	4,2	5,1
Krótkoterminowe papiery dłużne przedsiębiorstw	11,7	15,9	18,5	16,2	14,0
Rynek transakcji lokacyjnych (średnie dzienne obroty netto)					
Lokaty niezabezpieczone (lokaty międzybankowe)	7,0	6,2	5,9	5,8	5,1
<i>FX swap</i>	10,9	12,9	11,5	9,5	9,2
Transakcje <i>repo</i> /SBB/BSB	9,1	11,6	12,6	14,5	15,7
w tym: operacje między bankami krajowymi	2,7	3,6	3,8	3,5	4,6

Źródło: NBP.

- Najbardziej płynnym segmentem krajowego rynku pieniężnego był rynek transakcji warunkowych. Dominowały na nim operacje SBB, a dużą aktywność wykazywały podmioty niebankowe.
- Wzrost obrotów na krajowym rynku SBB i *repo* w ostatnich latach może wynikać ze stopniowego niwelowania prawnych i instytucjonalnych barier jego rozwoju.

Struktura transakcji o charakterze lokacyjnym na rynku międzybankowym w Polsce i w strefie euro w latach 2008-2013

Uwaga: obroty netto na międzybankowym rynku transakcji o charakterze lokacyjnym w Polsce i w strefie euro są równe wartości nominalnej lokat niezabezpieczonych, transakcji warunkowych (*repo* i *SBB*) oraz swapów walutowych zawartych jedynie między bankami rezydentami, odpowiednio, Polski i strefy euro.

Źródło: opracowano na podstawie danych NBP, MF oraz *Euro Money Market Survey 2013*, Frankfurt 2013, EBC.

Średnie dzienne obroty netto na globalnym rynku transakcji *fx swap* z udziałem złotego, w tym w Polsce i w Londynie (mln USD)

	IV 2010	X 2010	IV 2011	X 2011	IV 2012	X 2012	IV 2013	X 2013	IV 2014
Rynek globalny	19 074	19 524	28 050	19 299	21 284	22 907	19 726	16 389	19 957
rynek krajowy, w tym:	3 971	4 092	4 776	3 678	3 197	3 455	3 396	2 714	2 768
- transakcje z nierezydentami	2 993	3 300	3 959	2 878	2 467	2 887	2 428	1 808	1 986
rynek <i>offshore</i> , w tym:	15 103	15 432	23 275	15 621	18 087	19 452	16 330	13 674	17 189
- rynek londyński	7 545	7 496	11 317	7 593	8 802	9 463	10 311	8 634	10 853

Uwaga: obroty w poszczególnych segmentach globalnego rynku transakcji na kurs złotego oszacowano na podstawie danych z przeprowadzanego co trzy lata badania Banku Rozrachunków Międzynarodowych (BIS) i wyznaczonych za kwiecień 2010 r. oraz kwiecień 2013 r. udziałów transakcji zawartych na rynku londyńskim w obrotach ogółem na rynku *offshore*.

Źródło: opracowano na podstawie danych Banku Anglii, Banku Rozrachunków Międzynarodowych i NBP.

- Globalny rynek swapów walutowych z udziałem złotego pozostawał największym rynkiem spośród walut Europy Środkowo-Wschodniej. Zdecydowaną większość operacji *fx swap* nominowanych w złotych przeprowadzono na rynku *offshore*.
- Zmniejszający się dysparytet stóp procentowych w Polsce i gospodarkach rozwiniętych ograniczał aktywność nierezydentów na rynku transakcji *fx swap*.

Średnie dzienne obroty netto na globalnym rynku złotego, w tym w Polsce i w Londynie (mln USD)

	IV 2010	X 2010	IV 2011	X 2011	IV 2012	X 2012	IV 2013	X 2013	IV 2014
Rynek globalny	7 193	8 369	10 298	9 631	9 434	9 032	10 759	9 078	8 808
rynek krajowy, w tym:	1 405	1 610	1 750	1 642	1 520	1 772	1 764	1 413	1 666
- transakcje z nierezydentami	698	829	900	818	735	665	676	667	717
rynek <i>offshore</i> , w tym:	5 788	6 759	8 548	7 989	7 913	7 259	8 995	7 665	7 142
- rynek londyński	4 131	4 794	6 036	5 637	5 569	5 107	4 970	4 234	4 077

Uwaga: obroty w poszczególnych segmentach globalnego rynku transakcji na kurs złotego oszacowano na podstawie danych z przeprowadzanego co trzy lata badania Banku Rozrachunków Międzynarodowych (BIS) i wyznaczonych za kwiecień 2010 r. oraz kwiecień 2013 r. udziałów transakcji zawartych na rynku londyńskim w obrotach ogółem na rynku *offshore*.

Źródło: opracowano na podstawie danych Banku Anglii, Banku Rozrachunków Międzynarodowych i NBP.

- Podobnie jak w poprzednich latach wielkość i struktura obrotów na kasowym rynku złotego były determinowane przede wszystkim przez transakcje realizowane przez nierezydentów – głównie banki inwestycyjne i fundusze hedgingowe.
- Istotnym czynnikiem mającym wpływ na aktywność tych podmiotów był dysparytet stóp procentowych w Polsce i w krajach wysoko rozwiniętych, który wpływał na dochodowość stosowanych przez nich strategii *carry trade*.

Wielkość poszczególnych segmentów krajowego rynku kapitałowego w latach 2010-VI 2014 (w mld zł)¹

	2010	2011	2012	2013	VI 2014
Instrumenty dłużne	525,4	574,3	613,8	670,8	582,1
Obligacje rynkowe Skarbu Państwa	471,3	495,2	520,0	565,7	467,8
Obligacje BGK na rzecz KFD	14,7	22,6	25,6	25,4	26,7
Długoterminowe papiery dłużne przedsiębiorstw ²	21,6	29,7	32,3	37,8	42,5
Obligacje komunalne	10,9	14,4	15,6	18,6	18,4
Długoterminowe bankowe papiery dłużne ³	4,4	9,5	17,2	20,0	23,2
Listy zastawne	2,5	2,9	3,1	3,3	3,5
Instrumenty udziałowe	801,6	651,4	745,1	851,8	915,3
Główny Rynek GPW	796,5	642,9	734,0	840,8	905,5
NewConnect	5,1	8,5	11,1	11,0	9,8

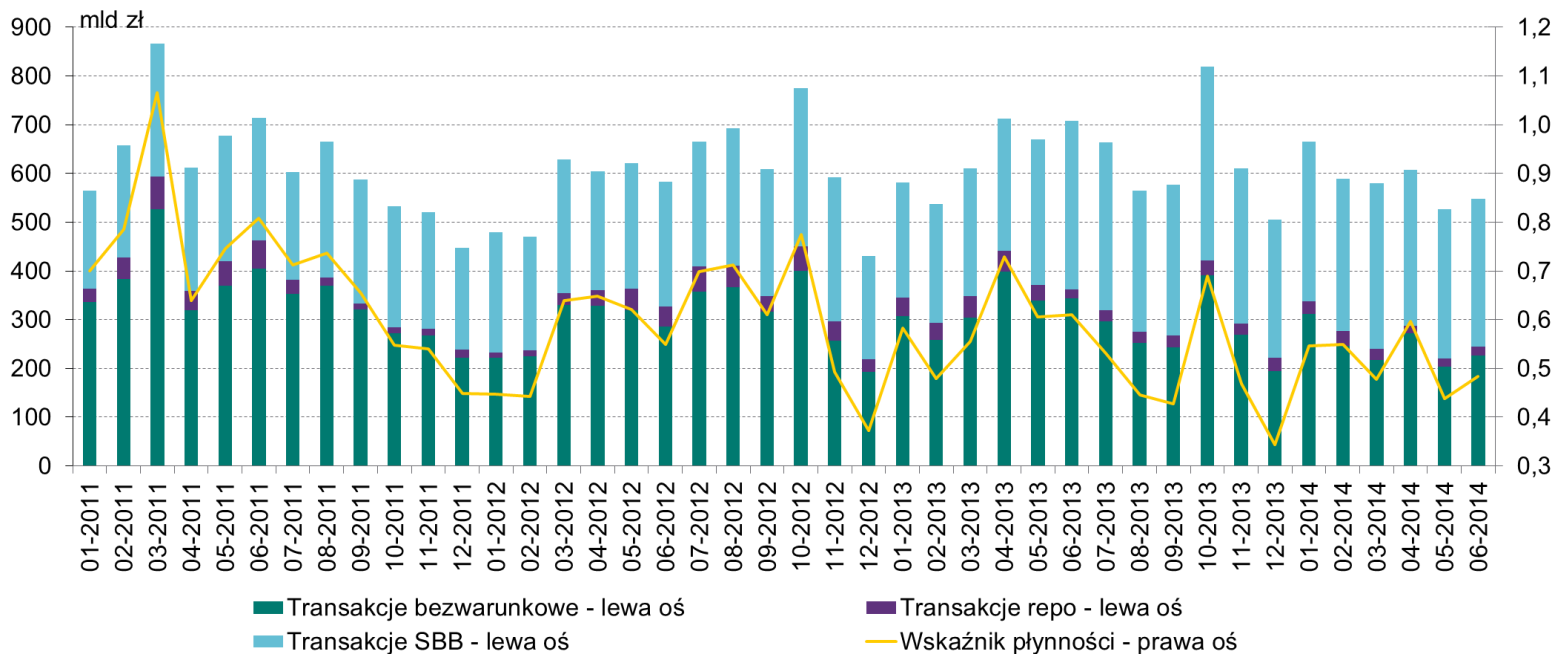
¹ Dla instrumentów dłużnych wielkość poszczególnych segmentów rynku kapitałowego mierzona jest wartością tych instrumentów w obiegu, a dla instrumentów udziałowych – kapitalizacją spółek krajowych i zagranicznych notowanych na Głównym Rynku GPW oraz platformie NewConnect.

² Dane mogą nie być porównywalne z opublikowanymi w poprzedniej edycji tego opracowania ze względu na korekty danych w bankach.

³ Dane obejmują wyłącznie obligacje i bankowe papiery wartościowe nominowane w złotych i w walutach obcych, wyemitowane w Polsce przez banki krajowe. W obrocie na rynku krajowym znajdowały się także obligacje Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz instytucji kredytowych z UE.

Źródło: opracowano na podstawie danych MF, NBP, KDPW, GPW, Fitch Polska.

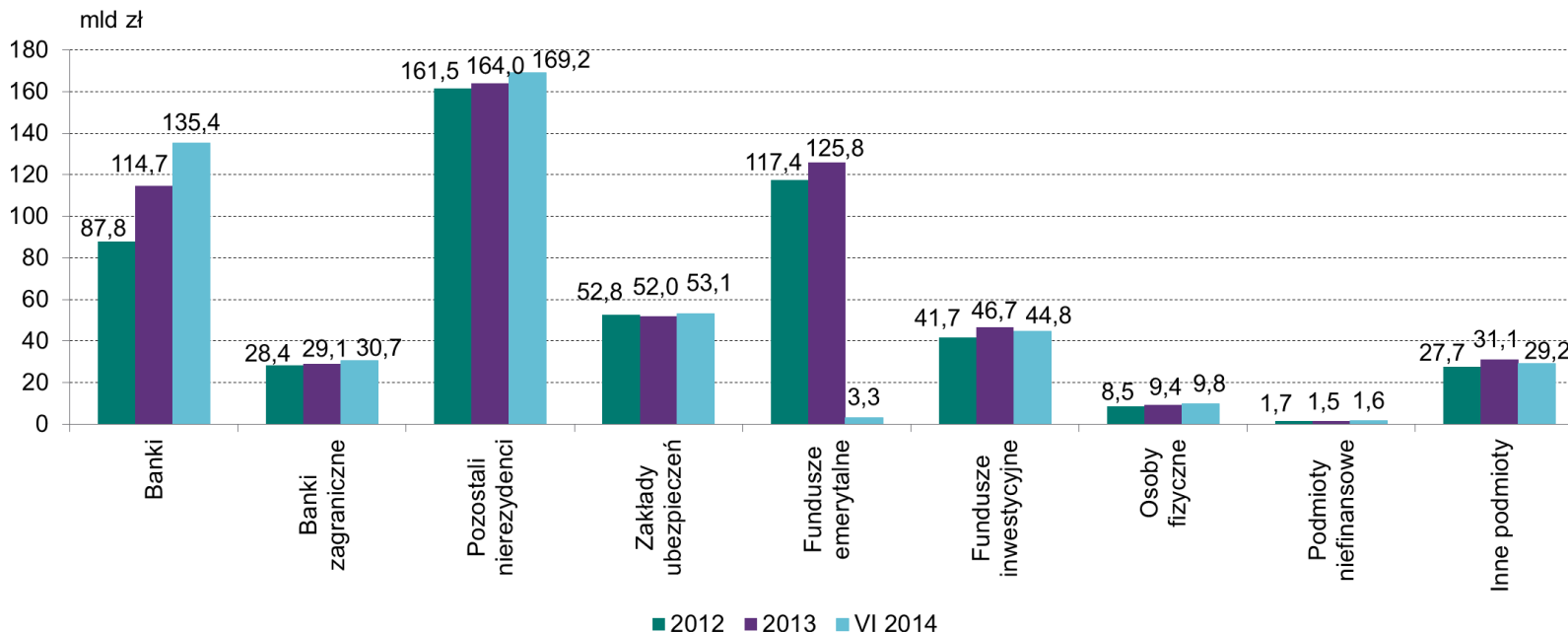
Miesięczna wartość transakcji krajowymi obligacjami skarbowymi oraz wskaźnik płynności w latach 2011-VI 2014

Uwaga: 1. Wartość transakcji warunkowych liczona według wartości wymiany początkowej.
2. Wskaźnik płynności obliczony jako iloraz miesięcznej wartości transakcji bezwarunkowych oraz zadłużenia Skarbu Państwa w danym miesiącu z tytułu obligacji rynkowych.

Źródło: opracowano na podstawie danych MF.

Inwestorzy na rynku obligacji skarbowych

Źródło: dane MF.

- W związku ze zmianą w sektorze OFE udział nierezydentów w strukturze inwestorów na krajowym rynku obligacji skarbowych wzrósł z 32% na koniec stycznia 2014 r. do 41% na koniec lutego 2014 r.
- Istotnie wzrósł również w tym okresie udział banków krajowych – z 21% do 28%.

Średnie dzienne obroty netto na krajowym rynku instrumentów pochodnych w latach 2010-VI 2014 (w mln zł)

	2010	2011	2012	2013	VI 2014
Pozagiełdowe instrumenty pochodne	7 638,3	10 822,3	9 094,0	10 173,7	9 531,9
- procentowe instrumenty pochodne	5 824,1	9 008,0	7 461,8	8 316,1	7 370,8
- walutowe instrumenty pochodne	1 814,2	1 814,3	1 632,2	1 857,6	2 161,1
Giełdowe instrumenty pochodne	1 413,2	1 534,8	934,6	971,7	908,2
- procentowe instrumenty pochodne	-	-	-	10,7	8,5
- walutowe instrumenty pochodne	15,3	26,5	21,7	37,8	29,5
- instrumenty związane z rynkiem akcji	1 397,9	1 508,3	912,9	923,3	870,2
- w tym <i>futures</i> na WIG20	1 319,6	1 381,6	832,8	813,8	792,2

Uwaga: obroty na rynku pozagiełdowym wyliczono według wartości nominalnej, a na rynku giełdowym – według kwot rozliczenia transakcji. Rynek giełdowy obejmuje jedynie instrumenty notowane na GPW. W przypadku tego rynku uwzględniono transakcje sesyjne i pakietowe. Giełdowe procentowe instrumenty pochodne obejmują kontrakty na stopy procentowe oraz kontrakty na obligacje, które były przedmiotem obrotu na GPW od października 2013 r. Kategoria walutowych instrumentów pochodnych nie obejmuje transakcji *fx swap*.

Źródło: opracowano na podstawie danych pozyskanych od banków najbardziej aktywnych na krajowym rynku finansowym oraz danych GPW.

- Rynek instrumentów pochodnych OTC stopy procentowej jest jednym z najbardziej płynnych segmentów krajowego rynku finansowego. Jego głównymi uczestnikami są banki, a większość transakcji jest realizowana z nierezydentami.

Najważniejsze zmiany w infrastrukturze potransakcyjnej rynku instrumentów finansowych

- 14 listopada 2013 r. repozytorium transakcji KDPW, jako jedno z czterech pierwszych w UE, zostało zarejestrowane w ESMA zgodnie z wymogami regulacji EMIR. TR_KDPW uzyskało uprawnienie do gromadzenia danych o wszystkich rodzajach transakcji pochodnych zarówno zawieranych na rynku regulowanym, jak i rynku OTC. Od 12 lutego 2014 r. uczestnicy rynku mają obowiązek przekazywać takie dane do repozytoriów transakcji.
- 8 kwietnia 2014 r. KDPW_CCP, jako trzeci podmiot w UE, otrzymał zezwolenie na świadczenie usług rozliczeniowych jako CCP w rozumieniu regulacji EMIR. KDPW_CCP uzyskał od KNF autoryzację na prowadzenie rozliczeń transakcji pochodnych FRA, IRS, i OIS nominowanych w złotych, transakcji *repo* zabezpieczonych obligacjami skarbowymi oraz transakcji instrumentami finansowymi znajdującymi się w obrocie zorganizowanym (GPW, NewConnect, Catalyst).
- 6 października 2014 r. KDPW wprowadził zmianę cyklu rozrachunkowego ze standardu T+3 na T+2 dla następujących instrumentów finansowych: akcji, praw do akcji, kwitów depozytowych, ETF-ów i certyfikatów inwestycyjnych. Zmiana ta ma na celu dostosowanie polskiego rynku do nowych wymogów rozporządzenia CSDR.

Najważniejsze zmiany w infrastrukturze potransakcyjnej rynku instrumentów finansowych

- 11 lipca 2014 r. ESMA opublikowała dokument konsultacyjny dotyczący obowiązku rozliczania transakcji instrumentami pochodnymi OTC stopy procentowej w CCP, wraz z projektem RTS określającego klasy tych instrumentów mające podlegać wspomnianemu obowiązkowi.
- W opublikowanym 1 października 2014 r. ostatecznym projekcie RTS zaproponowano wymóg centralnego rozliczania dla niektórych transakcji FRA, IRS, OIS i *basis swap* nominowanych tylko w USD, GBP, EUR i JPY. Jednak w podsumowaniu konsultacji ESMA uznała zasadność argumentów podnoszonych przez m.in. przez NBP i MF, ESRB, KDPW_CCP oraz ZBP, dotyczących systemowej istotności instrumentów w PLN oraz niektórych walut skandynawskich dla lokalnych rynków. ESMA zapowiedziała, że po przyjęciu przez KE RTS zostanie opublikowany kolejny dokument konsultacyjny dotyczący rozszerzenia zakresu wymogu o nowe waluty.
- Nawet w przypadku braku obowiązku centralnego rozliczania banki krajowe powinny kierować transakcje instrumentami pochodnymi OTC stopy procentowej w PLN oraz transakcje *repo* do rozliczania przez autoryzowanych CCP celem redukcji ryzyka kredytowego kontrahenta.

Dbamy o wartość pieniądza